

ТЕМА НА БРОЯ „ЕТИКА И ТЕХНОЛОГИЧЕН РИСК“

ГЛАВЕН РЕДАКТОР – ЕМИЛИЯ В. МАРИНОВА

editor@jesbg.com

THEME OF THE ISSUE “ETHICS AND TECHNOLOGICAL RISK”

EDITOR-IN-CHIEF – EMILIA V. MARINOVA

Уважаеми Читателю!

В брой 4, кн. 2 за 2019 г. и брой 5, кн. 1 за 2020 г. Ви представяме текстовете от Петнадесетата юбилейна национална конференция по етика, посветена на етиката и технологичния риск. Събитието е дело на съвместните усилия на секция „Етически изследвания“ на Институт по философия и социология (бивш Институт за изследване на обществата и знанието) при БАН и катедра „Логика, етика и естетика, ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“, със съдействието на катедра „Психология“ при ФФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

В течение на осем заседания (11 – 13 ноември 2019 г., Нова конферентна зала и 63 аудитория на Алма Матер) бяха представени 50 доклада, разпределени в девет тематични полета. Тук представяме пълните текстове, доработени в духа на дискусиите на станалия традиционен за академичната етика научен форум.

Приятно четене!

ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС

КЪМ КОНФЕРЕНЦИЯТА „ЕТИКА И ТЕХНОЛОГИЧЕН РИСК“

ОТ Г-ЖА МАРИЯ ГАБРИЕЛ, ЕВРОПЕЙСКИ КОМИСАР

Уважаеми организатори от Българската академия на науките и от Софийския университет "Св. Климент Охридски",

Уважаеми участници в Петнадесетата Национална конференция по етика „ЕТИКА И ТЕХНОЛОГИЧЕН РИСК“,

Нашето общество се намира в епицентъра на безпрецедентна цифрова революция, в която технологиите все повече навлизат във всеки аспект на нашия живот. Много от дейностите ни и начинът, по който общуваме един с друг, са силно повлияни от технологиите. Съчетаването на ползите и рисковете от технологичните иновации през 21-ви век е сложно начинание.

А напредъкът по теми, като изкуствения интелект например, засяга по-голям брой хора и води до по-далеч стигащи последствия. Технологията не е неутрална. Тя все повече поставя безпрецедентни морални дилеми, които задължително трябва да бъдат осъзнати и изрично разисквани. В крайна сметка, начинът, по който развиваме, прилагаме, взаимодействаме с технологиите днес ще определи света, в който ще живеем утре. И това е същината на всеки етичен дебат: как ние, като общество, искаме да оформим нашето бъдеще; какъв свят искаме за поколенията след нас?

Прекалено дълго етиката бе свързвана със свръхрегулации или бе синоним на поставяне на спирачки на прогреса. Това е фундаментално подвеждащо за ролята на етиката и нейното приложение. Етиката служи за компас в промяната на модела спрямо нашите споделени ценности и трансформира нашия свят. Мисля, че поставянето в нови рамки на разговора за етиката е основополагаща задача - как тя се възприема от нещо, спъващо прогреса, в нещо, което го улеснява.

На европейско ниво, етичните спорове в процеса на правене на политика не са нещо ново. Те могат да бъдат проследени още до председателя на Европейската комисия Жак Делор и създаването на Европейска група за етика в науката и новите технологии, която и до ден днешен продължава да разсъждава, критикува и съветва Комисията относно етичните измерения на нейните политики. Над тази основа се

надгражда. Етиката все повече се насочва в посока законодателството, внасящо свой нов елемент, като Общия регламент за защита на данните (GDPR) и развитието на стратегия на ЕС за изкуствения интелект.

Така се предвижда включване на "етика според случая" за всеки изкуствен интелект в Европа. Това е допълнително подкрепено от Рамковата програма за механизъм за преразглеждане на етиката, който изисква всички бенефициери да прилагат етични принципи строго според всеки конкретен случай, за да защитят и минимизират риска за участващите в изследванията и за бъдещите потенциални потребители при развиването на продукти, стоки и приложения, финансирани от ЕС.

Един от най-високо стоящите приоритети на новото ръководство на Европейската комисия е да предложи законодателство за координиран подход за човешките и етични измерения на изкуствения интелект.

Трябва обаче да погледнем отвъд Европа. Технологиите не признават национални или регионални граници. Подходът на ЕС за опазване на неговите основни ценности, на човешкото добруване и щастие, ще бъдат успешни само ако ангажираме глобалните ни партньори в международен координиран подход.

По подобен начин, разрешаването на етичните проблеми изисква приобщаване и провеждане на широк обществен дебат и обмисляне, ако искаме решенията да имат легитимност и морално оправдание. Изследвания, финансирани от Европейската комисия, показаха широк спектър от тревоги сред гражданите, породени от новите технологии. Затова разговорът за технологиите, риска и бъдещето на нашето общество, задължително трябва да излезе от политическите и академичните среди. Такива процеси задължително трябва да включват широк спектър от гласове, интереси, заинтересовани страни и, що се отнася до академичната общност, да съчетава и включва мнения от различни дисциплини.

Тази конференция е вдъхновяващ пример за интердисциплинарно сътрудничество между различни заинтересовани страни. А това е нещо, от което Европа се нуждае, за да гарантира, че технологиите са положителна оформяща сила в обществото, икономиката и живота на хората.

София, 11.11.2019 г.

Г-жа Мария Габриел
/Европейски комисар/

ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС

до участниците в националната конференция

„Етика и технологичен риск“

Уважаеми участници в настоящата конференция „Етика и технологичен риск“,

Уважаеми гости,

Скъпи колеги,

Стана традиция всяка година да се провежда национална конференция, посветена на важни за обществото приложни етически проблеми, чийто основен организатор е секция „Етически изследвания“ към Института за изследване на обществата и знанието при БАН съвместно с други институции у нас, свързани с изследването на етически проблеми. Националните конференции по етика са значим фактор за отстояването и развитието на етическата наука у нас.

Тазгодишната конференция е петнадесета по рода си и е посветена на темата „Етика и технологичен риск“. Конференцията не е тясно професионално обвързана само със специалисти по етика у нас, а има за цел да събере широк кръг от различни и допълващи се специалисти – философи, етици, социолози, културолози, медици, политолози, юристи, икономисти, инженери, програмисти, компютърни специалисти, деятели от социалната сфера и неправителствените организации и др., които да обогатят чрез своята гледна точка и експертиза етическите измерения на новите технологични форми за въздействие, манипулация и контрол върху поведението, мисленето, ценностите, взаимоотношенията, чувствата и др. на човека и обществото.

Със своите заявени над 50 доклада в рамките на три дена се очаква конференцията да допринесе за издигането на етическия дебат у нас на нова висота с обсъждането на теми като „Цифровият начин на живот и виртуализираният човек“, „Етика, право и технологичен риск“, „Технологии, власт и политика“, „Техноутопизъм и етика : трансхуманизъм и постхуманизъм“, „Машинна и компютърна етика“, „Медийна екология и виртуални социални мрежи“, „Електронно здравеопазване и медицински технологии“, „Технологии, етика и образование“ и др.

От името на ръководството на Института за изследване на обществата и знанието при БАН пожелавам ползотворна работа на всички участници и очертаване на конкретни резултати по дебатиранияте теми.

На добър час, скъпи колеги!

София
11.11.2019 г.

проф. дфн Веселин Петров
/директор на ИИОЗ-БАН/